

УДК 347.965

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.6783715>

Т.Б. ВІЛЬЧИК,

завідувачка кафедри адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, докторка юридичних наук, професорка, м. Харків, Україна; e-mail: kavkh88@gmail.com;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2637-3721>

АДВОКАТУРА ТА СУДОВА ВЛАДА: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ

T.B. VILCHYK,

Head, Chair of Advocacy, Yaroslav Mudryi National Law University, Doctor of Law, Full Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: kavkh88@gmail.com;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2637-3721>

ADVOCACY AND JUDICIARY: HISTORICAL ASPECTS OF INTERACTION

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. Визнання нового статусу інституту адвокатури у системі судової влади в світлі проведення Конституційної реформи 2016 року викликало необхідність подальшого дослідження нових взаємовідносин адвокатури та суду, вирішення проблем правової регламентації нового статусу адвокатури у системі судової влади на рівні галузевого законодавства. Особливий інтерес представляє розвиток і становлення вказаних інститутів в аспекті їх правового регулювання, взаємовідносин з органами державної влади, а також форм та методів такої взаємодії в історичному ракурсі. **Метою** статті є визначення шляхів історичного розвитку правового стану та взаємовідносин судової влади і адвокатури з часів царської Росії до сьогодення та обґрунтування потреби подальшої оптимізації правового регулювання ролі та місця адвокатури у системі судової влади у чинному законодавстві України. Використані **методи** дослідження – порівняння (для класифікації державно-правових явищ адвокатури у системі судової влади на рівні галузевого законодавства), історичний метод (для розуміння розвитку, становлення та взаємовідносин інститутів судової влади та адвокатури із органами державної влади) та метод аналізу (для з'ясування проблем правової регламентації нового статусу адвокатури у системі судової влади). **Результати.** Досліджено історичні етапи становлення та розвитку інститутів судової влади та адвокатури, принципи регулювання правового становища адвокатури у системі судової влади у законодавстві європейських країн, виконано аналіз міжнародних документів та рішень Європейського суду з прав людини, а також наукових точок зору. Зроблені загальні **висновки** щодо місця та ролі адвокатури у механізмі судової влади та необхідності подальшої оптимізації їх правової регламентації. Показано, що відношення до судової влади та адвокатури у нашій державі підлягало зміненню у різні періоди історії; діяльність адвокатів, орієнтованих на реальній і ефективний захист, у радянський та пострадянський періоди не змогла до кінця знищити негативний образ так званих "кишенькових адвокатів"; визначення адвоката як слуги, помічника правосуддя або ж посередника під час його здійснення не входить в протиріччя з сутністю та призначенням інституту адвокатури; взаємовідносини між суддями та адвокатами мають будуватися на основі ефективної взаємодії, взаємоповаги та визнання ролі кожного у процесі здійснення правосуддя.

Ключові слова: незалежність адвокатури та судової влади; взаємовідносини адвокатури та суду; міжнародні стандарти взаємодії суддів та адвокатів

Problem statement. Recognition of the new status of the bar in the judiciary in the light of the 2016 Constitutional Reform necessitated a further study of the new relationship between the bar and the court, solving problems of legal regulation of the new status of the bar in the judiciary. Of particular interest is the development and formation of these institutions in terms of their legal regulation, relations with public authorities, as well as forms and methods of such interaction from a historical perspective. The **purpose** of the article is to determine the ways of the historical development of the legal status and relations of the judiciary and the bar from the times of tsarist Russia to the present and to substantiate the need for further optimization of legal regulation of the role and place of the bar in the judiciary. Research **methods** used – comparison, to classify the state and legal phenomena of the bar in the judiciary at the level of sectoral legislation, analysis method – to clarify the problems of legal regulation of the new status of the bar in the judiciary and comparative method – to understand the devel-

opment, formation and relationships these institutions with public authorities. **Results.** The historical stages of formation and development of judicial and legal institutions, the principles of regulating the legal status of the legal system in the judiciary in European legislation, the analysis of international documents and decisions of the European court of human rights, as well as scientific views. General **conclusions** are made on the position and role of the bar in the judicial process and on the need to further optimize their legal regulation. It is shown that the attitude to the judiciary and the bar in our country was subject to change in different periods of history; the activities of lawyers focused on real and effective protection in the Soviet and post-Soviet periods failed to destroy the negative image of the so-called "pocket lawyers"; the definition of a lawyer as a servant, assistant judge or mediator during its implementation does not contradict the essence and purpose of the bar; the relationship between judges and lawyers should be based on effective interaction, mutual respect and recognition of the role of each in the administration of justice.

Key words: *independence of the bar and of the judiciary; relationship between the bar and the court; international standards of cooperation between judges and lawyers*

Постановка проблеми

За останні десятиліття у правовій системі України відбулися суттєві зміни, початком яких стало визнання незалежності країни у 1991 році та запровадження судово-правової реформи. До того ж, тривалий час судові органи нашої країни розглядалися як найважливіший елемент системи протидії злочинності, а судова влада як незалежна гілка влади взагалі не визнавалася в Україні до 1995 року. Що ж стосується адвокатури, то уся її історія є історією боротьби за її незалежність. За часів радянського періоду адвокат був зобов'язаний "служити соціалістичному правосуддю і справі зміцнення соціалістичної законності", що перетворювало його на особу, яка перебуває на державній службі та виконує певні політичні функції. Адвокат переважно розглядався як особа, що заважає боротьбі зі злочинністю; часто він ототожнювався зі своїм клієнтом. До останніх часів адвокатура була під контролем державної влади в особі Міністерства юстиції України.

Визнання нового статусу інституту адвокатури у системі судової влади в світлі проведення Конституційної реформи 2016 року викликало необхідність подальшого дослідження нових взаємовідносин адвокатури та суду, вирішення проблем правової регламентації нового статусу адвокатури у системі судової влади на рівні галузевого законодавства. Особливий інтерес представляє розвиток і становлення вказаних інститутів в аспекті їх правового регулювання, взаємовідносин з органами державної влади, а також форм та методів такої взаємодії в історичному ракурсі.

До сьогодні в дослідженнях правової природи та сутності судової влади й адвокатури переважне місце віддавалось місцю та ролі цих інститутів у суспільстві та державі, принципам і методам їх взаємодії, функціям і повноваженням адвоката у різних судових інстанціях, відпо-

відальності адвоката за проявлення неповаги до суду, тощо, у той час як проблеми визначення місця адвокатури у системі судової влади майже не досліджувалися,

Зокрема, С.В. Прилуцький розглядав роль і значення адвокатури у системі судової влади до проведення конституційно-правової реформи 2016 року [1], яка по-новому визначила правовий статус адвокатури. В.В. Заборовський досліджував взаємовідносини адвокатури та судової влади в механізмі здійснення правосуддя в Україні [2, 3]; С. Антонюк – взаємини адвокатів і суддів [4]. При цьому, історичні аспекти взаємовідносин адвокатури та судової влади національними вченими не досліджувалися.

Зазначимо, що визначення місця адвокатури у системі судової влади, як правило, не входить до досліджень зарубіжних науковців, оскільки це вирішено у законодавстві більшості країн. Увага тут приділяється повноваженням адвоката у судовому процесі, що нині є предметом значних суперечок як у судовій системі, так і в самій юридичній професії. Важливим, як зазначає Д.Л. Мадді (Maddi, 1978), є систематичний аналіз судової влади та нинішнього стану судової адвокатури, взаємозв'язку демографічних і судових характеристик з різними судовими оцінками компетентності адвокатів та діяльності адвокатів у залі судових засідань з точки зору судей [5]. Особливої уваги, на думку Л. Пламpton і П. Хенейн (Plumpton and Henein, 2018), потребують повноваження адвоката у судовому процесі, компетентність і володіння якостями конкретних знань про відповідні галузі практики [6]; та К. Грейді (Grady, 2016) й Дж. Бреннан (Brennan, 2012) – стосовно співвідношення обов'язків адвоката щодо суду та свого клієнта [7, 8].

Усе це припускає метою статті визначення шляхів історичного розвитку правового стану та взаємовідносин судової влади і адвокатури з часів царської Росії до сьогодення та обґрунту-

вання потреби подальшої оптимізації правового регулювання ролі та місця адвокатури у системі судової влади у чинному законодавстві України. Її новизна полягає в історичному аналізі взаємовідносин адвокатури та судової влади та правовому регулюванню їх становища у правовій системі держави з часів царської Росії до сучасного періоду розвитку державності; завданням – проведення порівняльно-правового аналізу місця та ролі адвокатури у судових системах європейських країн та сформування певних пропозицій щодо доповнення чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Історичні аспекти становлення та розвитку судової влади та адвокатури

Історія показує, що кожному поколінню потрібно захищати права особистості, люду ще не відома ситуація, за якої не були би потрібні зусилля для підтримки та захисту прав і свобод індивіда [9, с.53]. У досить великому державно-правовому арсеналі коштів, покликаних реально забезпечити інтереси особи, чільне місце приділяється суду. Він – один із найдемократичніших та цивілізованих інструментів вирішення соціальних конфліктів та захисту інтересів людини.

Як свідчить історичний досвід, на всіх основних етапах прогресивних перетворень нашої держави активно проводилися саме судові реформи. Досить згадати правління Петра I. На той час суд був структурно відокремлений від адміністрації, вперше засновано відносно самостійну судову систему, а також інститут професійних суддів. Судова реформа XIX століття. Олександра II окреслила новий вектор правового розвитку нашого суспільства. Вона була настільки демократичною та результативною, що набула статусу Великої [10, с.432].

Судові органи нашої країни тривалий час розглядалися як найважливіший елемент системи протидії злочинності. Дійсно, в царській Росії судова влада була залежною від адміністративної та виконавчої влади, судами активно реалізовувалась теорія формальної оцінки доказів, а кримінальне судочинство можна було охарактеризувати як змішаний слідчо-змагальний процес [11, с.21].

У період правління Миколи I країна була перетворена на величезний чиновницький апарат, усі правоохоронні органи та інститути громадянського суспільства були ланками бюрократичної системи, де панували свавілля та корупція. Багато провідних юристів того часу намага-

лися змінити ситуацію та вносили свої законодавчі пропозиції. Проекти змін було запропоновано графом Д.Н. Блудовим та князем Д.А. Оболенським; Н.М. Колмаковим розроблено положення про світових посередників; Н.І. Стояновський розвивав ідею про необхідність введення у кримінальне провадження судових слідчих [12, с.123].

Судова реформа 1864 року, безсумнівно, була однією з найбільш прогресивних реформ в історії становлення та розвитку адвокатури, запроваджені нею положення проіснували багато років – до 1917 року, до деяких з них і на цей час повертаються науковці у своїх працях. Знаменита реформа в найкоротші історичні терміни показала результати об'єднання адвокатів (присяжних повірених) в незалежну корпорацію, яка зуміла сформувати основні принципи своєї діяльності, дала світу плеяду видатних адвокатів [13]. Суспільство сприйняло адвокатуру як інститут, необхідний для забезпечення реальної незалежності суду і додержання принципів законності в ході судочинства [14, с.28].

Обмеження демократичних засад почало проявлятися в тому, що вже 19.10.1865 року були введені тимчасові правила, згідно з якими, зокрема міністр юстиції особисто ухвалював рішення про вступ до адвокатури. Тим самим порушувалися Судові Статути, згідно з якими тільки рада присяжних повірених мала право приймати до свого складу нових осіб [15].

Заміна політичної влади в Росії знов призвела до зміни напрямку розвитку адвокатури. Право стало тлумачитись як продовження політичної влади, а правові інститути ставали інструментами, що використовувались пролетаріатом на власний розсуд. Більшовики не уявляли, якою має бути соціалістична адвокатура, проте розуміли необхідність знищення інституційних основ існуючої адвокатури. Діяльність адвокатури того часу перебувала під абсолютним контролем партійних комітетів, а також Міністерства юстиції УРСР, органів адвокатського самоврядування практично не існувало [16, с.56].

Що ж до правосуддя, то, на думку А.Ф. Коні, "...правосуддя цього періоду було сумною пам'яткою безсуддя та безправ'я" [17]. Радянське законодавство дозволяло адміністрації та органам, що координують боротьбу зі злочинністю, розглядати суд у числі органів, покликаних припиняти злочини та викривати злочинця, тобто з оперативним та слідчим апаратом, апаратом прокурорського нагляду [18].

Як відмічає Ю. Хаскі, характеризуючи адвокатуру радянського періоду, адвокат був зобов'язаний "служити соціалістичному правосуддю і справі зміцнення соціалістичної законності», що перетворювало його на особу, яка перебуває на державній службі і виконує певні політичні функції" [19, с.18]. За тих часів адвокат переважно розглядався як правоохоронними органами, так і суспільством, як особа, що заважає боротьбі зі злочинністю. Часто він ототожнювався зі своїм клієнтом [20, с.152].

Напевно, серед усього переліку юридичних професій адвокатура сприймається як суперечлива. З одного боку, протягом пострадянського часу адвокати символічно співвідносять себе з етосом професії, сформульованим видатними юристами XIX – початку XX століття. З іншого боку, радянський досвід державної адвокатури закріпив за співтовариством та негативний імідж сервільної групи, яка бере участь у розслідуванні кримінальних справ за вказівкою державних органів та найчастіше на боці звинувачення [21, с.150].

Існуючих як званих "кишенькових" адвокатів, які працювали не на користь захисту, а на користь органу, який проводить попереднє розслідування, справедливо розглядали як зрадників професії. Як правило, так звані "кишенькові адвокати" лише формально присутні при виконанні слідчих дій і фактично не виконують своїх обов'язків захисників обвинувачених (підозрюваних). Так, вони можуть не відвідувати свого клієнта у слідчому ізоляторі, ігнорувати виконання інших своїх обов'язків (заява клопотань, роз'яснення прав довірителю, обговорення з ним позиції у справі, оскарження судових рішень, коли існує така потреба, тощо). Іноді вони діють проти інтересів свого довірителя.

Слід звернути увагу на негативний вплив цієї категорії окремих членів співтовариства адвокатів, яке виявляється на загальний негативний імідж адвокатури, а також на можливість потенційного формування нової гвардії адвокатів, зручних для сторони обвинувачення.

Діяльність адвокатів, орієнтованих на реальній і ефективний захист, у радянський та пострадянський періоди не зламала цей негативний образ. Більше того, в юридичних колах адвокатура асоціюється насамперед із кримінальним процесом. Це пов'язано з тим, що саме в цій сфері судового представництва за членами адвокатської спільноти закріплено монополію – як захисники у розслідуванні та розгляді кримінальних справ беруть участь лише особи зі ста-

тусом адвоката [21, с.150].

Переосмислення ролі суду та адвокатури у сучасні часи

Сучасний законодавець критично переосмислив завдання судочинства, усвідомивши необхідність переорієнтації суду з репресивного на правозахисний орган. Розвиток взаємодії боротьби зі злочинністю і захистом став бачитися в тому, щоб забезпечити не протиставлення і суперництво цих інституцій (насамперед суду, прокуратури та адвокатури), а плідну багатоаспектну співпрацю, основою якої є реалізація правозахисної функції кожної з них.

Сучасний розвиток інституту адвокатури обумовлений прийняттям Верховною Радою України Декларації про незалежність України від 24.08.1991 року. У 1992 році було прийнято Концепцію судово-правової реформи, в 1994 році – Закон "Про статус суддів". У 1996 році Верховна Рада прийняла Конституцію України, яка закріплювала розподіл державної влади на три гілки: законодавчу, виконавчу та судову.

Очевидно, що судова влада не здатна самотужки, без опори на правоохоронну систему у вузькому сенсі, забезпечувати верховенство права та закону, захист конституційних права і свободи людини і громадянина, інтересів суспільства та держави) [22, с.227].

Законом України "Про адвокатуру" від 19.12.1992 року адвокатура була визнана добровільним професійним громадським об'єднанням, покликаним здійснювати захист прав та представництво законних інтересів громадян України. Разом з тим, тоталітарна держава не могла змиритися з існуванням незалежної адвокатури як незалежної правозахисної інституції, отже адвокатура продовжувала своє функціонування під контролем та наглядом органів державної влади. Так, у Законі "Про адвокатуру" 1992 року, (який діє до 2012 року. – Авт.) існувала норма, відповідно до якої Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури утворювалася "при Кабінеті Міністрів України" і до її складу, поряд з суддями і адвокатами, входили і представники Міністерства юстиції України (ч.2 ст.14 Закону) [23, с.61].

Європейський Суд у справі "Артико проти Італії" звернув увагу, що саме призначення адвоката ще не забезпечує ефективної правової допомоги, оскільки призначений адвокат може навіть ухилитися від виконання своїх обов'язків, і влада, якщо вона повідомлена про таке становище, повинні або його замінити, або змусити

виконувати свої обов'язки. Конвенція покликана гарантувати не теоретичні чи ілюзорні права, які практичне і ефективно здійснення; це особливо важливо стосовно права на захист, яке займає чільне місце у демократичному суспільстві [24].

Таким чином, Європейський Суд створив важливий прецедент, згідно з яким держава не лише зобов'язана надати обвинуваченому можливість скористатися юридичною допомогою, а й забезпечити належну якість цієї допомоги.

Сутність інституту адвокатури полягає у тому, що він одночасно є невід'ємною частиною судової системи, незалежність якої базується на поділі влади, яка може функціонувати лише за наявності дійсно незалежної адвокатури [25, с.24].

Прийняттям Указу Президента "Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки" № 276/2015 було зроблено перший крок на шляху визначення місця та ролі інституту адвокатури у системі судочинства. Відповідно до Указу Президента адвокатура і прокуратура визнані "суміжними інститутами" у системі судової влади. Водночас Стратегією визначалося, що система правосуддя не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні [26]. В зв'язку з цим передбачалося, що у наслідок її реалізації цієї судової системи України та суміжні правові інститути (адвокатура та прокуратура) працюватимуть ефективно та скоординовано, незалежно від будь-якого політичного впливу відповідно до стандартів Європейського Союзу.

Конституційна реформа 2016 року щодо правосуддя по-новому визначила місце адвокатури у системі судової влади у світлі як євроінтеграційних прагнень, так і орієнтацію на позитивний міжнародний досвід функціонування правозахисних інституцій. Норми, присвячені інституту адвокатури, знайшли своє закріплення у розділі VШ Конституції України під назвою "Правосуддя", що, на наш погляд, значно підвищило її статус і роль у суспільстві. Визнання нового статусу інституту адвокатури у системі судової влади викликало необхідність подальшого дослідження нових взаємовідносин адвокатури та суду, форм та принципів такої взаємодії.

Міжнародні стандарти взаємовідносин адвокатів та суддів

Доречно наголосити на тому, що з метою врегулювання взаємовідносин між адвокатом та судом міжнародною спільнотою було прийнято низку нормативних актів, які встановлюють принципи взаємодії зазначених суб'єктів. Зок-

рема, Основні положення про роль адвокатів [27] звертають увагу на особливість адвокатської діяльності у суспільстві, яка має гарантуватися урядами при розробці та застосуванні національного законодавства.

Хоча судді та адвокати відіграють різні ролі в судовому процесі, їх внесок у здійснення справедливого правосуддя міжнародними документами вважається однаковим важливим. Так, у Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів зазначається, що стандарт якості судових рішень – це результат взаємодії між численними учасниками судової системи [28], зокрема і між суддями та адвокатами. Відповідно до Висновку № 16 (2013) Консультативної ради європейських суддів про відносини між суддями та адвокатами внесок представників цих обох професій є необхідним для досягнення справедливих та ефективних рішень (п.4).

Міжнародні документи наголошують на необхідності ефективної співпраці між суддями та адвокатами задля забезпечення потреб сторін [29]. Звертають увагу на їх спільний обов'язок – дотримання процесуальних норм і принципів справедливого судочинства. Особливий акцент робиться на суттєвій ролі адвокатів у справедливому відправленні правосуддя.

Інститут адвокатури, покликаний здійснювати захист прав і свобод особи, виконує публічну функцію, обумовлену з утвердженням принципу верховенства права, для реалізації якої край необхідною є конструктивна взаємодія між адвокатами та суддями.

У постанові від 30.05.2018 року Верховний Суд звернув увагу на особливий характер адвокатської професії, представники якої є *учасниками творення правосуддя* [30], у зв'язку з чим адвокати користуються, зокрема, імунітетом від судового переслідування за свої виступи в залі суду.

Основним принципом, на якому мають будуватися відносини між адвокатами і суддями, є принцип взаємоповаги, у тому числі поваги до честі та гідності, який визначає напрям всього судового процесу, поведінку всіх його учасників. У контексті питання взаємодії адвокатів та суддів важливим є рішення ЄСПЛ у справі *"Намазов проти Азербайджану"* № 74354/13, за якою ЄСПЛ зазначив, що належне функціонування судів було би неможливим без відносин, заснованих на довірі та взаємоповазі між різними учасниками правосуддя, на чолі яких є судді та адвокати [32]. Роль адвоката як гаранта доступу до правосуддя кожному визначається Європей-

ським судом з прав людини, зокрема у справі "Голдер (Golder) проти Об'єднаного Королівства" [33].

Реалізація адвокатурою своїх функцій в конституційному, кримінальному, адміністративному та цивільному судочинстві спрямована не тільки на задоволення інтересів приватної особи, а й на забезпечення принципу змагальності судового процесу, досягнення істини, охорону прав громадян і, тим самим – на створення демократичної правової держави, проголошеної Конституцією України, що принципово як для суспільства, так і для держави [34, с.24]. Тому не можна погодитись із висновками правового управління Верховного Суду України відносно того, що на відміну від суддів діяльність адвокатів обмежується лише інтересами громадян та юридичних осіб, за дорученням яких вони діють.

Стаття 6 Європейської Конвенції з прав людини та основних свобод дозволяє національним суддям і адвокатам розширити свій погляд на ті кримінальні та цивільні процеси, в яких вони беруть участь. Оцінюючи справедливість процесу, адвокати і судді мають проявляти гнучкість: гнучкість у мисленні, аналізі, здатність відходити від жорстких формальних критеріїв і аналізувати саму суть того, що відбувається, а не окремі елементи [35].

Ефективна взаємодія інститутів судової влади та адвокатури впливає не лише на реалізацію конституційного права кожної особи на захист, але й на якість винесених рішень, діяльність судової влади загалом та рівень довіри населення до існуючого в Україні механізму правосуддя.

Правова природа інституту адвокатури та його місце у системі судової влади

У національному галузевому законодавстві, так як і у законодавстві більшості колишніх країн СНД, не визначається правова природа інституту адвокатури, її значення та місце у системі судової влади. Не існує єдності поглядів на це питання і серед науковців.

Є.В. Васьковський у свій час розглядав адвокатів як посередників між сторонами і судом, наголошуючи, що "діяльність представників – діяльність судова; вони – посередники між сторонами і судом" [36, с.53]. Хоча ця думка була висловлена наприкінці XIX ст., вона не втрачає своєї актуальності.

М.О. Чельцов характеризував захисника у кримінальному процесі як помічника суду, оскільки, на його переконання, "участь захисту ви-

знано законодавцем принципово необхідною для кращого, більш повного висвітлення справи" [37, с.227]. С.О. Халатов дотримувався схожої думки, вказуючи, що представник під час здійснення правосуддя у цивільних справах наділяється деякими повноваженнями не у зв'язку з наявністю аналогічних прав у особи, яку представляє, а через вказівку закону на нього як на особу, що надає суду допомогу в досягненні цілей цивільного процесу [38, с.115].

І.С. Яртіх зазначає, що "адвокатура виконує функцію учасника правосуддя, створюючи при цьому умови реалізації судового захисту" [39, с.167]. С. Я. Фурса вказує, що "адвокатура необхідна так, як і правосуддя" [40]. Ю.С. Пилипенко зауважує, що "адвокат є помічником правосуддя, який забезпечує дійсну змагальність у будь-якому виді процесу" [41, с.32].

Точку зору, відповідно до якої адвокат розглядається як слуга, помічник правосуддя або ж посередник під час його здійснення, рішуче не поділяє В.В. Заборовський, на думку якого вказана позиція не відповідає суті та основному призначенню адвокатури, а лише "принижує, дає викривлене розуміння її сутності.." Крім того, на думку автора, вказана позиція входить у протиріччя з основним принципом діяльності адвокатури – принципом її незалежності [2, с.52].

По-перше, слід зазначити, що на рівні Основного закону нашої держави чітко визначено взаємозв'язок між адвокатурою та судовою владою. Розмістивши статтю 131-2, присвячену інституту адвокатури, у розділі VIII "Правосуддя", законодавець, по суті, визначив конституційно-правовий статус адвокатури та її місце у системі судочинства. Частина перша ст.131-2 Конституції України закріплює норму, відповідно до якої незалежність адвокатури гарантується. Отже, на конституційному рівні адвокатуру визнано незалежним інститутом, що займає чільне місце у механізмі здійснення правосуддя.

По-друге, виходячи з європейських прагнень нашої держави, доцільно звернути увагу на позицію європейського законодавця з цього приводу. Визнання адвоката у законодавчих актах із питань адвокатури країн Європейського Союзу помічником або слугою правосуддя, верховенства права, не зменшує та не принижує ролі адвокатури та її значення, а навпаки, як відомо, адвокатура у цих країнах користується значним авторитетом і повагою суспільства і держави. Так, адвокати визнаються "помічниками правосуддя" у Франції, "органом правосуддя" (у Греції, Португалії). У пункті 1 ст.76 Статуту Ордену

адвокатів Португалії (Закон № 84 від 1984 р.) під заголовком "Про адвоката як слугу правосуддя і права, його незалежності та безкорисності", говориться, що в своїй професійній діяльності та поза нею адвокат повинен вважати себе *слугою правосуддя і права* [25].

У країнах ЄС адвокатура визнається також і як "незалежна частина правової системи держави" (Литва); невід'ємна частина правосуддя і думки цього органу повинні враховуватись усіма державними установами (Латвія); адвокат користується рівною повагою з суддями (Болгарія); незалежна організація у системі правосуддя (Німеччина) [25].

По-третє, Європейський суд з справ людини неодноразово підкреслював, що особливий статус адвокатів надає їм центральне місце в здійсненні правосуддя як *посередникам між громадянськістю та судами* [42].

Виходячи з основного призначення адвокатури – служіння правосуддю та праву, цілком слушно уявляється думка, яку висловлюють вчені, стосовно того, що одним з обов'язків адвокатів є звернення уваги судді на помилку, яку можливо він припустився [25, с.121].

Більш категорично висловився з цього приводу Д.П. Фіолевський, який вважає, що найперше і найголовніше, що виправдовує існування інституту адвокатури, це максимальна можливість недопущення судової помилки [43, с.121]. Щодо останньої точки зору, то ми не можемо її підтримати повністю. Зведення ролі та призначення інституту адвокатури лише до вказаного завдання, яким нібито виправдовується існування адвокатури, суттєво обмежує сутність та призначення цього правозахисного інституту.

Відомий іспанський адвокат, экс-президент Ради адвокатських та правових товариств Європи Р. Муллерат вказує: "Адвокат є важливою дійовою особою у здійсненні правосуддя. Адвокат, як і суддя, є служителем у храмі правосуддя" [44]. Звернемо увагу, що адвокат ні в якому випадку не має розглядатися як слуга окремого суду або судді. Як зазначалось у попередніх наших роботах, "адвокат повинен бути і сумлінним захисником інтересів приватних осіб, і таким же сумлінним представником правосуддя" [42].

Вважаємо, що місце адвокатури та її відношення до системи судової влади має бути чітко та однозначно визначено не лише на конституційному рівні, але й на рівні галузевого законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. Зокрема, цілком допустимо вказати, що основним призначенням адвокатури як незале-

жної складової правової системи держави та одночасно невід'ємної частина механізму відправлення правосуддя, є служіння правосуддю та праву. Вказане положення цілком відповідає як міжнародним документам, так і конституційному призначенню інституту адвокатури (ст.59, 132-1 Конституції України), воно ні в якій мірі не зменшує ролі адвокатури та не посягає на конституційний принцип її незалежності.

Висновки

На підставі проведеного дослідження встановлено, що:

- відношення до судової влади та адвокатури у нашої державі мало кардинально протилежний характер та підлягало змінненню у різні періоди історії. Судова влада як незалежна гілка державної влади взагалі не визнавалася в Україні до 1995 року, що ж стосується адвокатури, то до 2012 року на законодавчому рівні був закріплений фактичний контроль за нею з боку державної влади в особі Міністерства юстиції України;

- діяльність адвокатів, орієнтованих на реальній і ефективний захист, у радянській та пострадянській періоди не змогла до кінця знищити негативний образ так званих "кишенькових адвокатів", який здійснював суттєвий негативний вплив на відношення до інституту адвокатури у суспільстві на протязі багатьох років;

- визначення адвоката як слуги, помічника правосуддя або ж посередника під час його здійснення не входить в протиріччя з сутністю та призначенням інституту адвокатури, не впливає на його незалежність, а, навпаки, відповідає призначенню інституту адвокатури, міжнародним документам та рішенням Європейського суду з прав людини. Адвокат ні в якому випадку не має розглядатися як слуга окремого суду або судді. Адвокат є слугою правосуддя та права;

- адвокат повинен бути і сумлінним захисником інтересів приватних осіб, і таким же сумлінним представником правосуддя. Взаємовідносини між суддями та адвокатами мають будуватися на основі ефективної взаємодії, взаємоповаги та визнання ролі кожного у процесі здійснення правосуддя;

- зміни, які відбулися у законодавстві України з проведенням конституційної реформи у 2016 році, потребують чіткого визначення місця адвокатури та її відношення до системи судової влади не лише на конституційному рівні, але й на рівні галузевого законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Конфлікт інтересів

Підтверджую, що робота написана самостійно. Конфлікт інтересів відсутній.

Вираз вдячності

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Прилуцький С. В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2013. 400 с.
2. Заборовський В. В. Місце і роль адвокатури у механізмі здійснення судочинства в Україні. *Конституційно-правові академічні студії*. 2017. № 2. С. 51–60.
3. Заборовський В. В. Деякі практичні проблеми взаємовідносин адвоката із судом (в аспекті дії принципу пропорційності). *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 3. С. 247–250.
4. Антонюк С. Суд і адвокат в Україні: реалії сьогодення та проблеми етики взаємовідносин. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2019. Vol. 5. No 7. С. 1001–1004. <https://doi.org/10.22178/pos.48-1>
5. Dorothy Linder Maddi. Trial Advocacy Competence: The Judicial Perspective. *American Bar Foundation Research Journal*. Vol. 3, No. 1 (Winter, 1978), pp. 105–151. <https://doi.org/10.1111/j.1747-4469.1978.tb00843.x>
6. Linda Plumpton & Peter Henein. A Lawyer's Duties to Clients and Witnesses. (Oct. 10, 2018). https://www.advocates.ca/Upload/Files/PDF/Advocacy/InstituteForCivilityandProfessionalism/Duty_to_Clients.pdf
7. Kenneth Grady. The Election, the Rule of Law, and the Role of Lawyers, *Seytlines*, Nov. 17, 2016. <https://www.seytlines.com/2016/11/the-election-the-rule-of-law-and-the-role-of-lawyers>
8. Brennan G. Strengths and perils: The Bar at the turn of the century / Sir Gerard Brennan: speech delivered Inaugural Sir Maurice Byers Lecture – at the New South Wales Bar Association, Sydney, 30 november 2000 // *The Byers Lectures 2000–2012* / ed. Nye Perram, Rachel Pepper. Federation Press, 2012. 217 p.
9. Карташкин В. А., Колесова Н. С., Ларин А. М. и др.; отв. ред. Лукашева Е. А. *Общая теория прав человека*. М.: Норма, 1996. 509 с.
10. Шахрай С. М., Краковский К. П. Суд скорый, правый, милостивый и равный для всех: к 150-летию Судебной реформы в России. М.: Кучково поле, 2014. 536 с.
11. Россинский С. Б. Концепция судебной реформы и современные проблемы организации предварительного следствия. *Судебная власть и уголовный процесс*. 2016. № 3. С. 42–48.
12. Отческая Т. И., Мишакова Н. В. Роль судебной реформы России в совершенствовании судебного и досудебного производства в уголовном процессе на современном этапе. *Актуальные проблемы российского права*. 2020. Т. 15. № 7. С. 121–128.
13. Бакаянова Н. М. История возникновения адвокатского самоуправления на украинских землях. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 3. С. 13–20.
14. Погорецький М. А., Яновська О. Г. *Адвокатура України: підручник*. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.
15. История русской адвокатуры: в 3 т. / под ред. М. Н. Гернет. Москва: Издание Советов присяжных поверенных. 1916. Т. 2: Сословная организация адвокатуры. 354 с.
16. Демчина Т. Ю. Організаційно-правові засади реалізації принципу незалежності адвокатури: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2020. 259 с.
17. Кони А. Ф. Отцы и дети судебной реформы: (к пятидесятилетию судебных уставов): 1864–20 ноября 1914. Москва: Издание т-ва И. Д. Сытина, 1914. 319 с.
18. Бойков А. Д. Третья власть в России. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990–1996 гг. М.: НИИ укрепления законности и правопорядка, 1997. 264 с.
19. Хаски Ю. Российские адвокаты и советское государство: Происхождение и развитие советской адвокатуры, 1917–1939. М.: Институт государства и права РАН, 1993. 184 с.
20. Маланчук А. Розвиток юридичних гарантій використання прав адвокатами та виконання ними своїх обов'язків. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 143–155. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2017_2_16
21. Ходжаева Е. А. Стигма "карманный адвокат" в дискурсивной борьбе с представителями юридической профессии. *Sociology of Power*. 2016. Vol. 28. № 3. С. 137–182.
22. Коваленко Т. С. Защита прав и свобод человека и гражданина как основа взаимодействия суда, прокуратуры и адвокатуры. *Вестник КГУ*. 2018. № 1. С. 224–229.
23. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий

- аналіз законодавстві країн Європейського союзу та України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2016. 491 с.
24. *Артико против Италии* (Artico v. Italy): Постановление Европейского Суда по правам человека от 13 мая 1980 года (жалоба № 6694/74) (извлечение). <https://european-court.eu/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/artiko-protiv-italii-postanovlenie-evropejskogo-suda>
 25. Вільчик Т. Б. Адвокатура та судова влада: характер взаємовідносин. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. Т. 7. № 4. С. 19–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2014_7_4_4
 26. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text>
 27. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text
 28. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів РЄ щодо якості судових рішень. https://court.gov.ua/userfiles/visn_11_2008.pdf
 29. Висновок № 16 (2013) Консультативної ради європейських суддів про відносини між суддями та адвокатами від 15.11.2013 р. <http://cons.parus.ua/d.asp?r=0AEA26eed30ffc84313594e13947b341e2688>
 30. Постанова Верховного Суду від 30.05.2018 № 826/5737/16. <https://verdictum.ligazakon.net/document/74505993>
 31. *Справа "Намазов проти Азербайджану"* № 74354/13. <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-namazov-proti-azerbajdzhanu/>
 32. *Справа "Голдер проти Об'єднаного Королівства"* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_086#Text
 33. Вільчик Т. Б. Конституційно-правовий статус адвокатури України. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 2. http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_2_6
 34. Посібник із статті 6 Європейської конвенції з прав людини. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf
 35. Васильковський, Е. В. Организация адвокатуры: Ч. 1-2. Санкт-Петербург: Н.К. Мартынов. 2 т. (1866); Ч. 1: Очерк всеобщей истории адвокатуры. 23. VIII, 396 с. https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_003932111
 36. Чельцов М. А. Уголовный процесс. М.: Юрид. изд-во МЮ СССР, 1948. 624 с.
 37. Халатов С. А. Представительство в гражданском и арбитражном процессе. М.: Норма, 2002. 208 с.
 38. Яртых И. С. Адвокатура и власть. М.: Юрлитинформ, 2003. 176 с.
 39. Фурса С. А. Адвокатура України: навч. посіб. Київ: КНТ, 2007. Кн. 1. 938 с.
 40. Пилипенко Ю. С. Основные направления исследования адвокатской тайны. *Часопис адвокатури України*. 2009. № 9. С. 1–42. <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/619/639>
 41. Рішення Європейського суду із прав людини у справі "Casado Coca v. Spain" № 15450/89. http://european-court.eu/uploads/ECHR_Casado_Coca_v_Spain_24_02_1994.pdf
 42. Vilchik T. Duties of a lawyer to a court and to a client: foreign scientific doctrine and proposals for the legislation of Ukraine. *Russian Law Journal*. 2018;6(4):62-99. <https://doi.org/10.17589/2309-8678-2018-6-4-62-99>
 43. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник. К.: Алерта, 2017. 624 с.
 44. Муллерат Р. Независимость – основной принцип юридической этики. *Адвокат*. 1996. № 11. <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1132077>

REFERENCES

1. Prylutskyi, S. V. (2013). *Sudova vlada v umovakh formuvannya hromadyanskoho suspilstva ta pravovoyi derzhavy v Ukraini* [Judiciary in the context of the formation of civil society and the rule of law in Ukraine]. Doctor's thesis (12.00.10). Kyiv (in Ukr.).
2. Zaborovskyy, V. V. (2017). Mistse i rol advokatury u mekhanizmi zdiysnennya sudochynstva v Ukraini [The place and role of the bar in the mechanism of justice in Ukraine]. *Konstytutsiyno-pravovi akademichni studiyi*, (2), 51–60 (in Ukr.).
3. Zaborovskyy, V. V. (2015). Deyaki praktichni problemy vzayemovidnosyn advokata iz sudom (v aspekti diyi pryntsypu proporsynosti) [Some practical problems of the lawyer's relationship with the court (in terms of the principle of proportionality)]. *Porivnyalno-analitychne pravo*, (3), 247–250 (in Ukr.).

4. Antonyuk, S. (2019). Sud i advokat v Ukrayini: realiyi sohodennya ta problemy etyky vzayemovidnosyn [Court and lawyer in Ukraine: the realities of today and the problems of ethics of relations]. *Traektorія Nauki = Path of Science*, 5(7). 1001–1004. <https://doi.org/10.22178/pos.48-1> (in Ukr.).
5. Dorothy Linder Maddi. Trial Advocacy Competence: The Judicial Perspective. *American Bar Foundation Research Journal*. Vol. 3, No. 1 (Winter, 1978), pp. 105–151. <https://doi.org/10.1111/j.1747-4469.1978.tb00843.x>
6. Linda Plumpton & Peter Henein. A Lawyer's Duties to Clients and Witnesses. (Oct. 10, 2018). https://www.advocates.ca/Upload/Files/PDF/Advocacy/InstituteForCivilityandProfessionalism/Duty_to_Clients.pdf
7. Kenneth Grady. The Election, the Rule of Law, and the Role of Lawyers, *Seytlines*, Nov. 17, 2016. <https://www.seytlines.com/2016/11/the-election-the-rule-of-law-and-the-role-of-lawyers>
8. Brennan G. Strengths and perils: The Bar at the turn of the century / Sir Gerard Brennan: speech delivered Inaugural Sir Maurice Byers Lecture – at the New South Wales Bar Association, Sydney, 30 november 2000 // *The Byers Lectures 2000–2012* / ed. Nye Perram, Rachel Pepper. Federation Press, 2012. 217 p.
9. Kartashkin, V. A., Kolesova, N. S., & Larin, A. M. et al; Lukashova, Ye. A. (Red.). (1996). *Obshchaya teoriya prav cheloveka* [General theory of human rights]. M.: Norma (in Russ.).
10. Shakhrai, S. M., & Krakovskiy, K. P. (2014). *Sud skoryy, pravyy, milostivyy i ravnyy dlya vsekh: k 150-letiyu Sudebnoy reformy v Rossii* [The court is fast, right, merciful and equal for all: to the 150th anniversary of the judicial reform in Russia]. M.: Kuchkovo pole (in Russ.).
11. Rossinskiy, S. B. (2016). Kontseptsiya sudebnoy reformy i sovremennyye problemy organizatsii predvaritelnogo sledstviya [The concept of judicial reform and modern problems of the organization of the preliminary investigation]. *Sudebnaya vlast i ugolovnyy protsess*, (3), 42–48 (in Russ.).
12. Otcheskaya, T. I., & Mishakova, N. V. (2020). Rol sudebnoy reformy Rossii v sovershenstvovanii sudebnogo i dosudebnogo proizvodstva v ugolovnom protsesse na sovremennom etape [The role of the judicial reform in Russia in improving the judicial and pre-trial proceedings in the criminal process at the present stage]. *Aktualnyye problemy rossiyskogo prava*, 15(7), 121–128 (in Russ.).
13. Bakayanova, N. M. (2015). Ystoryya voznyknovenyia advokat-skoho samoupravlenyia na ukraïnskykh zemlyakh [History of the emergence of advocacy self-government in the Ukrainian lands]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*, (3), 13–20 (in Russ.).
14. Pohoretskyi, M. A., & Yanovska, O. H. (2014). *Advokatura Ukrayiny* [Advocacy of Ukraine]. Pidruchnyk. Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukr.).
15. Gernet, M. N. (Red.). (1916). *Istoriya russkoy advokatury: v 3 t.* [History of Russian Advocacy]. Moskva: Izdaniye Sovetov prisyazhnykh poverennykh. T. 2: Soslovnaya organizatsiya advokatury (in Russ.).
16. Demchyna, T. YU. (2020). *Orhanizatsiyno-pravovi zasady realizatsiyi pryntsyphu nezalezhnosti advokatury* [Organizational and legal bases of realization of the principle of independence of advocacy]. Candidate's thesis (12.00.10). Kharkiv (in Ukr.).
17. Koni, A. F. (1914). *Ottsy i deti sudebnoy reformy: (k pyatidesyatiletiyu sudebnykh ustavov): 1864–20 noyabrya 1914* [Fathers and Sons of Judicial Reform: (to the fiftieth anniversary of judicial charters): 1864–20 November 1914]. Moskva: Izdaniye t-va I. D. Sytina (in Russ.).
18. Boykov, A. D. (1997). *Tretya vlast v Rossii. Ocherki o pravosudii, zakonnosti i sudebnoy reforme 1990–1996 gg.* [The third power in Russia. The third power in Russia. Essays on Justice, Legality, and Judicial Reform 1990–1996]. M. NII ukrepleniya zakonnosti i pravoporyadka (in Russ.).
19. Khaski, YU. (1993). *Rossiyskiye advokaty i sovetnskoye gosudarstvo: Proiskhozhdeniye i razvitiye sovetnskoy advokatury, 1917–1939* [Russian lawyers and the Soviet state: The origin and development of the Soviet legal profession, 1917–1939]. M.: Institut gosudarstva i prava RAN (in Russ.).
20. Malanchuk, A. (2017). Rozvytok yurydychnykh harantiy vykorystannya prav advokatamy ta vykonannya nymy svoiykh obovyazkiv [Development of legal guarantees for the exercise of rights by lawyers and the performance of their duties]. *Universytetski naukovy zapysky*, (2), 143–155. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2017_2_16 (in Ukr.).
21. Khodzhayeva, Ye. A. (2016). Stigma "karmannyi advokat" v diskursivnoy borbe s predstavitelyami yuridicheskoy professii [Stigma "pocket lawyer" in the discursive struggle with representatives of the legal profession]. *Sociology of Power*, 28(3), 137–182 (in Russ.).
22. Kovalenko, T. S. (2018). Zashchita prav i svobod cheloveka i grazhdanina kak osnova vzaimodeystviya suda, prokuratury i advokatury [Protection of the rights and freedoms of man and citizen as the basis for interaction between the court, the prosecutor's office and the bar]. *Vestnik KGU*, (1), 224–229 (in Russ.).

23. Vilchik, T. B. (2016). *Advokatura yak instytut realizatsiyi prava na pravovu dopomohu: porivnyalno-pravovyy analiz zakonodavstvi krayin Yevropeyskoho soyuzu ta Ukrayiny* [Advocacy as an institution for exercising the right to legal aid: a comparative legal analysis of the legislation of the European Union and Ukraine]. Doctor's thesis (12.00.10). Kharkiv (in Ukr.).
24. *Artiko protiv Italii* [Artico v. Italy]. Postanovleniye Yevropeyskogo Suda po pravam cheloveka ot 13 maya 1980 goda (zhaloba No. 6694/74) (izvlecheniye) <https://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/artiko-protiv-italii-postanovlenie-evropejskogo-suda> (in Russ.).
25. Vilchik, T. B. (2014). Advokatura ta sudova vlada: kharakter vzayemovidnosyn [Advocacy and the judiciary: the nature of the relationship]. *Chasopys Akademiyi advokatury Ukrayiny*, 7(4), 19–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaa_u_2014_7_4_4 (in Ukr.).
26. *Pro Stratehiyu reformuvannya sudoustroyu, sudochynstva ta sumizhnykh pravovykh instytutiv na 2015–2020 roky* [On the Strategy for Reforming the Judiciary, Judiciary and Related Legal Institutions for 2015–2020]. Ukaz Prezydenta Ukrayiny (20.05.2015 No. 276/2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (in Ukr.).
27. *Osnovni polozhennya pro rol advokativ, pryynyati VIII Konhresom OON po zapobihannyu zlochynam u serpni 1990 r.* [The main provisions on the role of lawyers, adopted by the VIII UN Congress on Crime Prevention in August 1990.]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text (in Ukr.).
28. *Vysnovok No. 11 (2008) Konsultatyvnoyi rady yevropeyskykh suddiv do uvahy Komitetu ministriv RYE shchodo yakosti sudovykh rishen* [Conclusion No. 11 (2008) of the Advisory Council of European Judges to the Committee of Ministers of the Council of Europe on the quality of judgments]. https://court.gov.ua/userfiles/visn_11_2008.pdf (in Ukr.).
29. *Vysnovok No. 16 (2013) Konsultatyvnoyi rady yevropeyskykh suddiv pro vidnosyny mizh suddyamy ta advokatamy* [Conclusion No. 16 (2013) of the Advisory Council of European Judges on the relationship between judges and lawyers (15.11.2013)]. <http://cons.parus.ua/d.asp?r=0AEA26eed30ffc84313594e13947b341e2688> (in Ukr.).
30. *Postanova Verkhovnoho Sudu* [Resolution of the Supreme Court] (30.05.2018 No. 826/5737/16). <https://verdictum.ligazakon.net/document/74505993> (in Ukr.).
31. *Sprava "Namazov proty Azerbaydzhanu"* [The case of "Namazov v. Azerbaijan"] (no. 74354/13). <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-namazov-proti-azerbajdzhanu/> (in Ukr.).
32. *Sprava "Holder proty Obyednanoho Korolivstva"* [Golder v. The United Kingdom]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_086#Text (in Ukr.).
33. Vilchik, T. B. (2015). Konstyutsiyono-pravovyy status advokatury Ukrayiny [Constitutional and legal status of the Bar of Ukraine]. *Teoriya i praktyka pravoznavstva*, (2). http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_2_6 (in Ukr.).
34. *Posibnyk iz statyi 6 Yevropeyskoyi konventsiyi z prav lyudyny* [Handbook of Article 6 of the European Convention on Human Rights]. https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf (in Ukr.).
35. Vaskovskiy, Ye. V. (1866). *Organizatsiya advokatury: CH. 1-2* [Organization of the Bar: Ch. 1-2]. Sankt-Peterburg: N.K. Martynov. 2 t.; 23. CH. 1: Ocherk vseobshchey istorii advokatury. VIII. https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_003932111 (in Russ.).
36. Cheltsov, M. A. (1948). *Ugolovnyy protsess* [Criminal process]. M.: Yurid. izd-vo MYU SSSR (in Russ.).
37. Khalatov, S. A. (2002). *Predstavitelstvo v grazhdanskom i arbitrazhnom protsesse* [Representation in civil and arbitration proceedings]. M.: Norma (in Russ.).
38. Yartykh, I. S. (2003). *Advokatura i vlast* [Advocacy and power]. M.: Yurilitinform (in Russ.).
39. Fursa, S. A. (2007). *Advokatura Ukrayiny* [Advocacy of Ukraine]. Navch. posib. Kyiv: KNT. Kn. 1 (in Ukr.).
40. Pilipenko, YU. S. (2009). Osnovnyye napravleniya issledovaniya advokatskoy tayny [The main directions of the study of attorney-client privilege]. *Chasopis advokaturi Ukraïni*, (9), 1–42. <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/619/639> (in Ukr.).
41. *Rishennya Yevropeyskoho sudu iz prav lyudyny u spravi "Casado Coca v. Spain"* [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Casado Coca v. Spain"]. (No. 15450/89). http://european-court.ru/uploads/ECHR_Casado_Coca_v_Spain_24_02_1994.pdf (in Ukr.).
42. Vilchik, T. (2018). Duties of a lawyer to a court and to a client: foreign scientific doctrine and proposals for the legislation of Ukraine. *Russian Law Journal*, 6(4), 62–99. <https://doi.org/10.17589/2309-8678-2018-6-4-62-99>
43. Fiolevskyy, D. P. (2017). *Advokatura* [Advocacy]. Pidruchnyk. K.: Alerta (in Ukr.).

44. Mullerat, R. (1996). Nezavisimost – osnovnoy printsip yuridicheskoy etiki [Independence is the basic principle of legal ethics]. *Advokat*, (11). <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1132077> (in Russ.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
Форум права: 72 pp. 50–61 (1).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.6783715

http://forumprava.pp.ua/files/050-061-2022-1-FP-Vilchik_7.pdf

http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm
[2022_1_7.pdf](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm)

License (for files):

[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Received: 17.03.2022

Accepted: 14.04.2022

Published: 18.04.2022

Available online: 18.04.2022

Cite as:

Вільчик, Т. Б. (2022). Адвокатура та судова влада: історичні аспекти взаємодії. *Форум Права*, 72(1), 50–61.

<http://doi.org/10.5281/zenodo.6783715>

Vilchik, T. B. (2022). Advokatura ta sudova vlada: istorychni aspekty vzayemodiyi [Advocacy and Judiciary: Historical Aspects of Interaction]. *Forum Prava*, 72(1), 50–61. <http://doi.org/10.5281/zenodo.6783715>